

Texten © författaren. För eftertryck krävs tillstånd från författaren. Men om du vill skriva ut och läsa artikeln

eller ge den till en god vän går det givetvis bra. De är till för att spridas.

Om du har frågor, kontakta redaktionen på tel: 08-720 70 00, e-post: tidningen@etc.se eller www.etc.se

eller via postadress: ETC, Box 4403, 102 68 Stockholm.

 [Skriv ut](#)

05-04-28

Maskerad på jakt efter det mänskliga

När teatersällskapet Subfrau först började laborera med könsöverskridande scenkonst anlade skådespelerskorna lösmustasch och machogester och jublade varje gång någon tog dem för män. I senaste föreställningen "The Subfrau Acts" har de kastat renodlingen överbord och satsar istället på största möjliga könsförvirring.

Den som tänkt se den nordiska teatergruppen Subfrau under deras Sverigeturné kan vänta sig kvinnliga män i skägg och skådespelerskor som spelar pojkar, flickor, män och kvinnor om vartannat.

– Jag tycker det blir intressant när både män och kvinnor kan känna att "det här handlar ju om mig". Då är det inte frågan om manligt eller kvinnligt, då är det frågan om människor, säger Joanna Wingren, som tillsammans med tre kollegor utgör Subfrau i dess nuvarande konstellation.

The Subfrau Acts är två pjäser i en, och i dessa separata akter blandar ensemblen konstformer

lika lättvindigt som de blandar manliga och kvinnliga attribut: Dans, musikal och teater om vartannat. Uppdraget var att dissekera manlighet och kvinnlighet och undersöka utrymmet däremellan. I första delen är det Arja Tiili, prisbelönt koreograf och ballerina, som tolkar. Tiili har grävt vid roten: I pubertetens mylla av krav, konststillblivelse och vemodiga växande. För att hitta tonen lät hon Subfrau kvartetten skriva brev till sig själva som tonåringar och gav dem Jonas Gardells barndomsskildringar i hemläxa – en snabbkurs för att påminna om att det som glömska vuxna småler åt en gång var blodigt allvar. Med den bakgrunden var det naturligtvis oundvikligt att första akten delvis skulle utspela sig på klassdisko.

Ryske koreografen Sasha Pepelyaev står bakom andra delens stiliserade lek med papper och saxar.

Men varför koreografer och dans när Subfrau har sin hemvist på teaterscenen?

Dansen är friare, mer i takt med tiden, säger Subfruarna, som sneat ur ordentligt på den gängse teaterns trista utbud av kvinnoroller. Älskarinna, husfru, liten flicka, gammal tant, räknar de upp i mun på varandra.

– Kvinnans uppgift är oftast att spela fram en manlig huvudroll, säger Lotten Roos, gruppens musikaliska medlem.

– Mannen får alltid representera mänskligheten, tillägger kollegan Sonja Ahlfors från soffhörnet i Södra teaterns loge.

I Finland, Subfraus vagga, är till exempel runt 70 procent av de yrkesverksamma skådespelarna män, trots att fler kvinnor söker in till scenskolorna och läroplatserna fördelas ungefär lika. Likaså är de kvinnliga teatercheferna i Finland lätt räknade och återfinns inom barnteater och dockteater.

I detta hårt korsettrade teaterliv är det lätt att störa ordningen med bredbenta kvinnoroller, något Subfrau gärna står till tjänst med.

– **Några kvinnliga** skådespelare såg vår föreställning i Helsingfors och tyckte att det var oerhört provocerande att vi tog så mycket plats och uppmärksamhet, säger Ida Löken.

– En manlig skådis undrade varför vi var tvungna att göra oss fula när vi egentligen var så söta, härmar Lotten.

– Männen är normen, så när en man klär ut sig till kvinna finns det mycket lustigheter att ta av. När en kvinna klär ut sig till man är det nästan ett övertramp. Man leker med makten.

Vad hittar man då, när man jobbat i flera år med att hitta genusuttrycket i egna och andras rörelsemönster, tal och attityd?

– Vi hade en workshop om kön med Etienne Glaser på teaterhögskolan. Han fick hela tiden säga till manliga deltagare: ”Nu är du tyst, nu ska du lyssna. Tänk som en kvinna”, säger Lotten.

– När jag började tänka på det här så lade jag märke till flera saker, säger Joanna. Hur jag vänder ner blicken när jag möter en man på gatan, lägger mig i diskussioner och accepterar att män avbryter mig. När jag sitter på ett kafé kanske jag räknar med att jag är iakttagen. Jag ler mycket, försöker vara tillmötesgående, sitter lite framåtlutad. Jag är tillgänglig. Jag förstår. De beskriver kvinnlighet som en plikt att underhålla, att ta ansvar för att samtalet flyter på. Och understryker diplomatiskt mellan varannan iakttagelse att de generaliserar, att detta naturligtvis inte gäller alla män eller alla kvinnor.

Tiden de spenderat i byxroller har påverkat deras privata personligheter, gjort allt mindre självklart.

– Numera kan jag välja hur jag vill bete mig. Det känns otroligt befriande, samtidigt som det är en börda, eftersom jag hela tiden är medveten om när jag gör det fegare valet, säger Sonja Ahlfors.

Liksom de andra hade hon för vana att le i tid och otid fast hon varken var glad eller road. En kvinnlig reflex som plötsligt blev synlig när hon skulle spela man.

– Det blev så sorgligt alltihopa. Sorgligt att upptäcka att jag hade suttit och lett och nickat så

mycket, och att det var en stor del av min identitet. Och att jag på ett sätt tycker att det är skönt att le, för då blir ju alla människor glada. När jag slutade le sa folk ”Gud vad du är arg” och ”Mår du dåligt?”. Sedan kom jag fram till att jag faktiskt får le, det är ingen synd, säger Sonja och skrattar glatt.

Ytterligheterna har slipats av efter den första tidens ilska.

– **Det största för mig** var att kunna best ämma att ”nu är det jag som iakttar och inte tvärtom”, säger Joanna. Det är en otrolig maktkänsla. Och samtidigt låter det mig slappna av och bara vara.

Det här att ”bara vara” är något som återkommer i samtalet med Subfrau. Det dyker upp i längtansfulla beskrivningar av barndomens frihet, innan definitionerna, och finns ständigt i bakgrunden när de undersöker vad som är tillåtet att göra som kvinna respektive man och envist överskrider detta tillåtna.

Mötet med Subfrau rör upp ett citat som slumrat i minnet sedan jag först läste det: “As far as I am concerned, being any gender is a drag.” Jag ser Patti Smith framför mig, vansinnigt cool i hängslen och med en vissen cigg i mungipan. Inte särskilt kvinnlig, inte särskilt manlig. Men mycket mänsklig.

Cajsa Unnbom

The Subfrau Acts spelas på Södra Teatern i Stockholm ikväll och imorgon och reser sedan vidare till Göteborg (Folkteatern, 28-29 maj) och Malmö (Teater Terrier, 17-19 maj). Gruppen håller också workshops i drag.

Läs mer på www.subfrau.com

Prenumerera på ETC:s nyhetsbrev! Skicka ett tomt mail till nyhetsbrev-subscribe@list.etc.se!

<<< [Tillbaka](#) | [Skriv ut](#)

Texten © författaren. För eftertryck krävs tillstånd från författaren. Men om du vill skriva ut och läsa artikeln

eller ge den till en god vän går det givetvis bra. De är till för att spridas.

Om du har frågor, kontakta redaktionen på tel: 08-720 70 00, e-post: tidningen@etc.se eller www.etc.se

eller via postadress: ETC, Box 4403, 102 68 Stockholm.